

**Philosophica disputatio inauguralis continens varias, praeter
quadruplicem ex quadruplici philosophiae parte praescriptam
materiem, in hoc philosophantium circo agitari solitas
controversias**

<https://hdl.handle.net/1874/341620>

PHILOSOPHICA DISPUTATIO
IN AVGVRALIS
CONTINENS

Varias, præter quadrupli-
cem ex quadruplici Philosophiæ
parte præscriptam materiem, in hoc Philosophan-
tium circo agitari solitas Controversias.

Q V A M

Deo Ter. Opt. Max.

PROSPERANTE & PRÆSIDENTE

Ex Autoritate Magnifici D. Rectoris

D. PAULI VOET, J. U. ac Philosophiæ Doctoris.

Logices ac Metaphylices in Incluta Ultrajectina

Academia Professoris celeberrimi,

V T E T

*Vnanimi totius Amplissimi Senatus Academici consensu,
Excellentissimæque Facultatis Philosophica decreto*

Pro Summis in PHILOSOPHIA honoribus conse-
quendis placidæ omnium censuræ exponit, ac
ventilandam subjicit

JOANNES BERTLINGH.

Ad diem 24. Maji. Ann. clō lō llii. horis locoque solitis.

Ea est natura & conditio eorum, qui Liberalibus artibus dant o-
peram, ut etiamsi alter alterius interdum sententiam impugnet,
non tamen idcirco odii potius, quam ingeniis inter se certare
videantur. *Clavius.*

ULTRAJECTI,
Ex Officina JOHANNIS à WAESBERGE,
ANNO clō lō c llii.

73
FAUTORIBUS

E T

AMICIS.

Hoc Exercitium sacrum
esto.

DISPUTATIO PHILOSOPHICA
IN AVGVRALIS,

Continens

Varias ac præcipuas in cir-
co hoc Philosophico agitari
solitas Controversias.

*Quum ex Celeberrima Facultatis Philosophica Decreto
quadruplex ex quadruplici Philosophia parte tractanda
nobis proposita fuerit Materia, fas & æquum est, ad
Illius præscriptum nos componamus, remque quantum
feri potest in compendium mittamus; exordium à*

PNEUMATOLOGICA.

*Questione ducentes. Anima separata conditionis lineamenta, ob-
stetricante ingenio (sarragines citationum pagellarum carceres
haud ferunt) calami tanquam penecilli ductu angustissima hæc
tabella representare stat animus.*

T H E S I S I.

Ed, ne (quod ajunt) Cantherius in porta;
in ipso illico limine sæveriori Catonum
censuræ occurrendum, qui minantis di-
gitum dextræ prophanis suo judicio Phi-
losophis ostendunt, & quovis Martio rauci
æris canore, sonantiores increpant quod
in sacram Theologorum messem falcem
immittant. Verum boni isti sine populi suffragio censores,
aut non animadvertentes, aut callide dissimulantes, sub di-
A verso

verſo formali (ut barbare loquar) unum idemque objectum diverſis ſubſterni diſciplinis poſſe, cordatioribus riſum debent, ſi non indignationem.

I I.

At exſurgit barbata Catonis cum Supercilio authoritas ſe ipſum à Philoſophantiũ riſu ut vindicet. Sic autẽ, ne deſipere videatur, ſarier Inſit; *Humanarum cogitationum naturali intellectu illustratarum lumine limites ſupercreditur, ipſa anima ſeparata conditio. Quæ qualiſve ejus ſit indoles, quodque ſeparata exiſtat ratione nulla, nulla, quam crepatis, demonſtratione belluli vos Philoſophi demonſtrare poteſtis. Quid de vita æterna? æterna quid de damnatione? quid de noviffimo judicio? mortuorum reſurrectione veſtra vobis ratio ſuggerit? Quæ tamẽ omnia ſpeciatiſm ſeparatum animæ ſtatũ ſpectant.* Heus bone Vir, bona verba! caveſis tutemet ipſe te tuo lamberes ludo. Ad verecundiam compoſitus Philoſophus, ſecum qui habitat, & novit quam ſit ſibi curta ſupellex, ultro fateri non erubet, ex luſcioſæ rationis cenſu inſolubilia demonſtrationum vincula, pro abſoluta à parte poſt animarum æternitate, quæ adverſantibus refractariis conſtringendis ſufficiant, depromi non poſſe. Poſſe tamen animæ ſtatum ſeparatum poſt ſuppoſiti rationalis diſſolutionem fatiſ evidenti ex juſtiſſima Dei gubernatione deſumpta ratione, probari, idem aſſerere non veretur. Luſcioſæ interim rationi inſallibilis ut ſermo Propheticus ſuccurrat, optat unde fide divina, id eſt inſallibili hanc animæ à parte poſt perpetuam durationem hauriat. Redit ergo jam per orbem ad pulpita Philoſophica de ſeparatæ animæ conditione quæſtio. Sic tamen ut ſuis tantum ſpeculationibus ea ſubjiciat, quæ ex rationis promptuario produci queunt.

III.

Anima hæc à corpore ſeparata, eſt Finitæ intelligentiæ Spiritus ultimata actualitate deſtitutus. Spiritum dum dicimus corporeitatem omnem removemus, in ſuffragium rectæ veniente ratione. Ipſa animæ à materia & quantitate independentia partes noſtras ſtrenue tutatur. Quæ tum ex immortalitate

talitate, tum ex varia experientia demonstrari potest. Solam sensus & rationis pugnam ad partes vocasse sufficiat, cui succenturiari potest, constans ejusdem animæ persistentia in materia omni temporis continuo puncto fluente. Ipsa sane anima materialis si esset, sicque penitus materiæ immersa, cupiditatibus corporeisq; voluptatibus haudquaquam obicem poneret, sed potius laxatis claustris, in eadem vitia prona rueret, ac turbidas perturbationes promoveret. 2. Spiritum *intelligentiæ* caractere insignitum coarctato, quod forte non repugnet in Spirituum censum Spiritum non intelligentem venire; licet talem, ipsa re dari non crediderim. Præstat igitur hoc caractere qualicumque ratione evidentius genium & indolem, (*quidditatem*, ac formalem rationem nostrates vocant) spiritualis hujus substantiæ expressisse. 3. Clariori adhucdum conceptu magisque expresso, idem exprimo quando dico: *Intelligentiæ finita*. Hac etenim ratione distinguo ac secerno eundem Spiritum ab aliquo quod non est ipse, scil. DEo, quo cum præcedenti confusiori confundebatur conceptu. Spiritus Finitatem & quoad essentiam, & quoad ubi, & quoad durationem ex operationibus experientia cognitæ à posteriori colligimus. Finitus ergo est, dependens ergo est, secundus à Primo, limitatus ab Illimitato. Verum cum & ipsæ separatae Mentis, quæ hoc, ut & Intelligentiarum specialiter titulo exornantur (quos frustra rotandis orbibus Philosophorum Coryphæus Aristoteles alligavit.) Spiritus quoque finiti dependentes secundi à Primo, ac limitati sint, nec dum hic conceptus clare & expresse satis *Mentis* nostræ essentiam exprimit. Ipsam licet ab aliquo ab omni tamen nondū distinguit. Expressiori evolutione opus, quam sequentibus *quarto* complectimur: *Vltimata actualitate desiniturus*. Incompletus ergo Spiritus est, qui naturali & innato, in corpus appetitu, tanquam ad ultimum sui complementum fertur. Ut vanæ omnino sint ac fuitiles otiosorum Rhetoricationes, qui ipsam de libertatis sede in servitii hunc carcerem, hocque corporis ergasterium detrusam, analysin

aut manumissionem anhelare nugantur. Hæc ultima sententia suo superveniens differentialis ratio clarissimo conceptu rem exprimit. Ipsam animam ab omni eo, quod ipsa non est, distinguit, & à DEo & ab Angelo.

IV.

Iam videmur nobis tacitos in pectore sic balbutientium videre susurros: Ergone separationis ille status Animæ tibi violentus est? Si violentus; nec perpetuus. Nullum violentum diuturnum. Faceat ista pervicacia! violentum naturæ nil dicitur nisi quod naturali ipsius inclinationi, aut innato appetitui omnimodo adversatur. Hocque solum illud est, quod destructionem molitur. Ne dicamus hanc formam separatam, separato hoc statu in primo ad effectum actu constitutam haud esse. Ratio, quæ pro nostra parte militat, unica distinctione, tanquam Clypeo adversantium tela retundit. Appetitus alius *innatus elicitus* alius dicitur. Uterque sua proportione vel *absolute* vel ex *suppositione*.

V.

Hic autem separationis animæ status perfectionibus multis multa ab imperfectione licet redemptus, essentiali tamen perfectione conjunctionis statum neutiquam superat. Tantum quodcumque de perfectione participat, quantum de actu; incompleto ergo completum perfectius ut sit, necesse est. Hæc generatim de Anima dicta sufficient; ad examen revocanda sunt quædam ejus hoc in statu ipsi convenientia attributa; hæc autem ad essentiam actualem, vel ut *sic* consequuntur. Ut sunt *ubi* & cum *Duratione* finita absolute, Infinita secundum quid. Vel sequuntur actualem essentiam ut actualem; suntque actiones tum internæ, tum externæ, de singulis seqq.

VI.

Anima cum aliquid sit, nusquam esse nequit. Nusquam enim si esset, ne quidem esset. Finita tamen quia est & quidem spiritus definitive in loco erit, verius in *Vbi præcipuo*. Et nec in omni Vbi, quod *totale* sanioribus Philosophis dicitur, DEoque soli competit. Nec in pluribus. Hæc ratione mul-

tæ; ista infinita esset. Plures tamen animas utpote corporeæ molis expertes uno in loco esse posse, nullus, nisi partium studio ducatur, negare potest. Licet idem ex Thomistarum corte & cavea Philolophi, queis rō Vbi spiritualis substantiæ in transeunte operatione consistit, asserere non vereantur. Hos, occasione spaciū & localitatis ad incitas redacti moderni quidam imitati fuere. Scilicet absurdis absurda contegen- da sunt ne perpluant.

VII.

Vtrum ad punctum contrahere, se possit anima hoc in statu quæstionis est. Affirmatiuæ cur calculus adjiciendus non sit, non video. Si dixeris esse in puncto non posse, quod in puncto omni operationis actu destitueretur, tu de alio loquenti de cæpis respondebis. Ni forte Thomistarum de ubietate modo relatam insaniam insanire volueris; ac consequenter cum iisdem asserere (ne nihil summo desit delirio.) Ab extremo ad extremum in tacto medio spiritum transire posse.

VIII.

Considerata animæ in ordine ad ubi existentia, eadem cum durationis tractu componenda esset, ni thes. 2. huc quæ faciunt sufficienter evoluta fuissent. Ad operationes E. pal- sibus æquis procedendum, ac primo internæ ad digitos re- vocandæ, quæ duum generum sunt: vel *Cognitionis* vel cogni- tionem sequentis *Appetitionis*. Cum autem à potentiis tan- quam principiis ad partes jam vocati actus dependeant, con- cinna admodum ratione hoc sub titulo de potentiis inquiritur, quænam animæ hoc in statu conveniant. Sermo est de potentiis ad actum adæquatis. Potentias sensitivas animæ non convenire, ex dictis, sponte sua si non fluat, deduci po- test. Nos qui à temeraria entitatum multiplicatione abhor- remus, licet potentias animæ superadditas nullas agnosca- mus, in hanc sententiam pedibus imus. Ipsa quidem anima ex parte sui *virtualiter*, cur non *formaliter*? ut ante sensitiva manet, quia tamen ad eliciendos actus organorum requiri- tur apparatus, jam suo Potentia sensitiva adæquato nomine.

materialia organa materialesque dispositiones involvit, quibus pereuntibus, & ipsa, ut materialis potentia dicitur, (quod ex parte subjecti tantum consequitur) pereat necesse est, principio intrinseco effectivo manente; sic ut potentia causæ, haudquaquam effectus hoc in statu Animæ dicto sensu assignari possit.

IX.

Imateriales reliquæ potentia cum adæquate essentiali identificatione cū anima connexæ sint. Ipsi nulla ratione denegari poterunt; adeo ut pro re nata & cognoscitivos, & hos sequentes volitivos actus elicere possit. Specterum autem Ministerio eisdem actus absolvi, sive ex in separata post dissolutionem anima remanserint, sive postmodum ab objectis acquisitæ, sive à Deo infusæ fuerint, certum est. Deum tamen his speciebus continenter infundendis alligare nulla nos cogit necessitas, specialiter in anima, quæ non in Angelis. Eccur potentia materiali virtutem cum objecto producendi species adscribemus, eandem spiritali denegabimus? Hinc jam sponte sua objecti ad potentiam præsentia ut necessaria confurgit, adeo ut definita utriusque activitatis sit sphaera.

X.

De Cognoscitivarum in corpore acquisitis Potentiarū habitibus (logomachia eorū qui habitus negant non moramur.) Intelligentes quos vocant, quæri hoc loco solet, utrum omnes aut quinā post animal in separata anima superstites maneant. Numero dicā: Non tantū illi quorum in altera vita usus esse potest. Verum & omnes reliqui, qui natura sua sublunaris hujus mundi imperfectiones non redolent; si non quoad usum, saltem quoad esse. Id quod dico probabile, haut oraculum esto. Ut autem in conjunctionis hoc statu actuum discursu ad habituum perfectiones asurgimus, ita pariter eadem procedendi methodo à notis ad ignotum discurrendo suas anima separata perfectiones assequitur, quicquid contra quibusdam visum fuerit.

X I.

*Intimos animi recessus, soli Deo cognitos, cum penetrare anima nequeat, perfecta ejusdem status conditio hoc flagitare videtur, ut suos alteri conceptus aperire possit. Hanc conceptuum manifestationem sermocinationem *κρίσις ἀναλογίας* vocamus. De modo disputant Scholastici, præsertim ubi de Angelis agunt. Durandus Angelicorum conceptuum manifestationem vera sermocinatione & in aëre efformata voce absolvi autumat. Alii nescio quos non ab Angelis manifestantes in cœlo characteres fingi somniant. Thomistarum Caterva præcedentibus rejectis, in sola specierum ad alterum *directione* sermocinationem constituit, adeo ut Angelus Angelum, possit intelligere modo suos conceptus ad alterum, cui eos manifestare vult, dirigat. Et hinc evidentissima desumitur ratio qui alteri loqui possit Angelus, ut tamen æque ipsi propinquior ejus sermocinationem non percipiat. Scotistarum verò subtilitas in sola *directione* non acquiescit, sed insuper *impressionem* propugnat. Idē quod de Angelis, de animabus separatis ad sua quisque consequenter principia dicere debet. Ego, ad me quod attinet, hoc unum scio me quomodo sermones misceant nescire, & plurimos in ea nescientia locios, vel ipsos conjectura indulgentes Scholasticos, velint nolint, habere.*

X II.

Inter operationes animæ extrinsecas, occurrit motus isq; *localis*, rectius *ubicalis*; licet Durando, ac Mirandulano Pico immobiles animas fingere jam ante placuerit, an sibi fingendi ex voce *localis* forte arrepta. Motus siquidē hujus perfectio arguere videtur animabus eundem haud denegandum; motus in quā perfectio: licet ipse tam nescius non sim, quin sciam, simpliciter perfectionem motum haud dicere. In creaturis tamē motum perfectionem arguere, nemo, nisi experientia reluctari velit, negare potest. Movet autem se ab extremo ad extremum per intermedias ubietas motu licet celeri *successivo* tamen, nec discreto, sed continuo.

X III.

XIII.

Major est difficultas de Animarum circa alia à se motu, Thomistæ corpora ab Anima virtute naturali ipsi insita posse moveri negant, eo quod *movere non possit corpus*, nisi vivifico spiritu idem donaverit, quod in separato hoc st atum locum haud invenit. Corpus autem movere non posse nisi vivifica prius virtute perfectum, conficere se posse sperant experientia ab intermortuo aliquo corporis humani membro, ad quamvis Animæ agitationem ac præsentiam, immoto persistente. Verum cum nec hæc ratio, nec ulla alia ad hunc Animæ motum denegandum cogere nos possit non est, quod motum illum, quem animæ dum corpus ætuoat convenire experimur, eadem dum extra corpus est detrahamus.

Et Hæc impræsentiarum de hac materia pro pagellarum angustia dixisse sufficiat. Sequitur jam, alterum Thema haud minus augustum,

P H Y S I C U M

Inquam, presso pariter pede prosequamur. Quæstio jam olim inter priscos Philosophiæ consultos admodum vexata, hodiernorum conflictu necdum exascerata (de Quantitatis inquam continua genio & indole) in censum venire debet. Nostrium erit, qui magistrare non didicimus, variis variorum collatis sententiis, eam, non quæ sine vitii enata publicum solem aspexit (quam forsitan sperare non licet) sed quæ minimis urgetur gratis ulnis amplecti.

T H E S I S I.

VT Quantitas illa, quæ molis dicitur, cum rerum Materiæ immeritarum existentia indivullo nexu cohæret, stultorum pariter ac doctorum Magistrata teste experientia; ita Philosophorum est lyncea men-

mentis acie intima hujus tentare. Hinc præambula de distinctione *Quantitatis* à Materia in Scholis enata controversa est, aliis cum Nominalibus hoc invidioso jam olim nomine traductis, quantitatis omnimodam identitatem cum materiali descendentibus; aliis in alia omnia cum Thomistis ac Scottistis discedentibus. Nos, licet utramque sententiam defendi posse putemus, neutram apodictice probari; ut ad nostra consequenter philosophemur principia magnam partem Opinioni Nominalium utroque pollice favemus. *Magnam* dicimus *partem*, ne in quantitatam, pro specierum multiplicatione, multiplicationem consensisse videamur, quam prima divisione pro duplici entis materialis ratione duplicem faciunt Substantialem scilicet & Accidentalem. Hanc cum materialibus Accidentibus, istam cum materia identificatam asserunt. Substantialem solam nos agnoscimus.

II.

Missis aliorum sententiis formalem quantitatis rationem in *Actuali impenetratione* constituimus, quam sequitur extensio & divisibilitas. Partes quia penetrationis negationem involvunt, vel negationem duarum ubicatarum partium specificæ ejusdem rationis in eodem ubi locato, partibus additæ extensionem causant, haudquaquam contra. Iuvat pro hac sententia Lojolitæ non Insubtilis Arriagæ ratiocinationem adducere, sic autem Disput. quinta Metaph. sect. 1. subl. 2. §. 14. *Iple: quia nobis innotescit quantitas ex impenetratione, quam in corporibus experimur, sed non possumus essentiam ejus ponere in actuali impenetratione propter argumenta ex fide, ergo debet poni in exigentia talis impenetrationis, sicut essentiam hominis ponimus non in actuali discursu, sed in potentia ad discurrendum.* Hoc argumentum mihi militare, quotcumque fidem sacris litteris haudquaquam Romana perfidia metiuntur ultro fatebuntur. In Theologicis perfidiam suam ex non repugnantia stabilire gestiunt. Hic vero non repugnantiam ex sua perfidia infulse oppido circulato orbe arcessunt.

Ex dictis talis emergit definitio: *Quantitas est Substantia materialis prima per se impenetrationem habens.* Hujus juxta Stagira Principem tres dantur Species *linea, superficies, & corpus,* altera alteram ut partem haud includit. At Zenonis (sive ille *Cittius & Stoicus, sive Eleates Italus Leucippi Eleatis quoque, atomorum, illius molitoris & cribratoris praeceptor,* ut loquitur Fromondus cap. 2. de comp. cont., fuerit sive non) vestigia qui premere gestiunt, speciem quantitatis punctum faciunt, rejecta interim triplici Philosophi divisione, quod totum integrale homogeneum specificæ determinationis intervallo à partibus suis distare non possit. Nec vel hilum promovebit Anti-Zenonista, si ex partium unione specificam totius à partibus discrepantiam exsculpere conetur. Non aliud conficiet quam quod inadæquata quadam distinctione per modum quasi includentis & inclusi, determinentur.

IV.

Ex identificata illa Quantitatis cum materia ratione exurgit ejusdem à materia aut corpore inseparabilitas per repugnantiam omnium maximam, quæ Metaphysica dicitur, ex hypothesi duo involventem prædicata contradictoria; esse & non esse. Valeant ergo cum horrendo suo Deo panaceo Maozim Pontificii qui sine materia corpus est. corpus non corpus. Revera somnium & chymæra. In cujus gratiam Lojolarum pulpita hæc sequentia calefacere solent: 1. *Num materia quantitate destituta necessario redigenda sit ad punctum.* 2. *Num motu impulsus moveri possit.* 3. *An talis homo omni scilicet quantitate & materia destitutus (id est non homo) sursum saltare possit.* Sic saltat cum crustacea sua pupa per inania delirantium imaginationum spatia subtilior Pontificiorum rascatera. Amplius ex identificata illa Quantitatis cum materia ratione, omnis jam dudum de Quantitatis subiecto inter Philosophos agitata controversia suapte sponte tenues evanescit in auras. Nos tamen supposita quantitatis à Materia

teria distinctione, in eorum, qui hanc in materia recipi-
junt, sententiam pedibus imus.

V.

Cum Quantitatis coadunatae partes continuam per uni-
onem demum quantitatem constituent, curiosus rerum
ruspator ulterius in Unionis hujus essentiam inquirere po-
terit; Vtrum ea in uno, utrum in utroque locata extremo
sit. Vtrum simplex, utrum vero duplex, dici mereatur. Ad
animum si revoceus partibus quantitatis, mutuam repu-
gnare penetrationem, jam ilico duo sese quavis in continua
quantitate offerent extrema. Aut igitur totalis in uno tan-
tum extremo ponitur Unio, aut in utroque totalis unica.
Aut partialis duplex. Si in uno cur potius in A, quam B, aut
contra; certe nulla, cum utriusque eadem sit ad invicem ha-
bitudo, hujus rei ratio assignari potest. Si totalis in utroque
unica, jam in duobus locis erit iisque totalibus. Consequens
ergo est juxta partium enumerationem ut duplex partialis
hic ponatur unio partim ab uno, partim ab altero se tenens
extremo. Verum est hic in novas dilabimur difficultates, &
forte unionis admittenda erit unio. Quoniam ergo nulla
hac in materia cogens occurrit necessitas quae unionis quan-
titativa cum partibus penetrationem revincat satis erit im-
praesentiarum pro ulterioribus evitandis difficultatibus u-
nam indivisibilem unionem non cum utroque extremo pe-
netratam, sed inter utrumque indivisibile quasi positam, u-
trique immediatam, integrali utrumque unione connecten-
tem ponere, una suffragante ratione ex unitarum parti-
um approximationis conditione pullulante.

VI.

Declarata sic qualicumque ratione continui partium uni-
one, inquirendum amplius restat, ex quibus continuum par-
tibus componatur. Verum in ipso limine nullus est, qui pe-
nitius haec sacra rimatus exclamare non cogatur, *quantum*
est quod nescimus! Quot hic capita tot sententiarum. Non de tri-
vio hoc saeculo Philosophus ultra quadragintas dissentien-
tium

entium opiniones sibi observatas indicat. Ipse interim num hac in controversia aliis palmam præripuerit valde dubitamus, tantum abest ut omne veritatis punctum attingisse nobis videatur. Hujus compositi quod per se unum dicimus alii finitas, infinitas alii finxere partes. Et hi prima statim determinatione in duas abiere sententias. Ex Atomis infinitis Epicurus. Ex proportionalibus vero partibus, syncategorematicæ (ut loquuntur) infinitis hoc compositum integrari voluit Philosophorum Princeps Aristoteles. Hujus vestigiis qui insistant necdum unius generis sunt: Aut enim præter partes proportionales terminos indivisibiles extremos & terminantes cum continuantibus seu communibus statuunt. Et hæc Suarezii ejusque sectatorum sententia est. Aut sola continuantia puncta, rejectis terminantibus, admittunt, quos inter Hurtadus. Sunt & alij, qui nescio quam sibi non fingant simplicem entitatem ante actualem divisionem plane indistinctam; quasi vero id quod ex se in partes secabile non est, quod iis destituatur; per actualem divisionis actum partes consequi, & ea ratione dividi possit. Alii partium continui numerum proportionem quadam ad partes quantitatis discretæ finitas possibiles determinarunt. Verum ut specie prima ingeniose ita minus dextre & vere. Puncta qui Mathematica eaque finita statuunt, ii quidem in continuo partes & non communicantes & communicantes proportionales admittunt, verum asserunt, quod, licet in has partes continuum disseccetur, tandem tamen deveniendum sit ad indivisibilia Mathematica puncta, ne constituatur corpus infinitis actu partibus constans. Hæc Zenonis communiter dicitur. Huic alij calculum adjicientes, quod in puncta consentirent, visa nihilominus sibi difficultate, pro constitutione continui; quo indivisibilia puncta divisibilia spacia occupare possent eadem insufflata finxerunt.

VII.

Suarezii sententiam alia ne referam, hoc argumento (si bene memini) oppugnat Arriaga I. quoad puncta terminantia.

nantia. Puncta terminantia aut cum partibus ipsis penetrata sunt, aut non, si prius; jam terminantia non dantur, nec dari ulla ratione probari potest. Probari siquidem puncta illa solent ex contactu exactissimi Sphærici tangentis planum. At penetrata si fuerint puncta cum partibus corrui demonstratio, si vero penetrata non sint, negare non poterit Suarezius, punctum parti additum facere majus, & indivisibile alicui addi posse quin penetretur, quod tamen contra Zenonistas urgeri solet. 2. Quoad puncta continuantia. Positis punctis continuantibus inter punctum & punctum est pars aut divisibilis aut indivisibilis. Si hoc jam Zenonistæ dominantur. Si illud, jam tuis contradicis hypothefibus. cur non, si hic continuum & divisibile sine punctis agnoscis, & cæteras sine punctis continuari partes statuis? Imo ex eadem hac sententia de punctis continuantibus, quam & Hurtado tutatur præter alia, & hoc sequitur, ad illorum saltem principia, quod duæ quantitatis partes penetrarentur, consequenter nec omnes penetrari repugnet. Punctum enim continuativum quod faciunt Mathematicum ponere cum utraque parte penetratum debent (ni ipsi admittere velint punctum parti vel puncto additum majus facere, quod Zenonistis negant.) consequenter & partes inter se, quæ enim cum tertio indivisibili penetratæ sunt partes, inter se penetratæ ut sint necesse est.

VIII.

Generali argumento omnes illæ de infinitis partibus sententiæ possunt impugnari. Quandoquidem in continuo partes unione copulatæ sunt, auferat unico eoque simultaneo actu omnes à continuo uniones Deus; partes, sublatis unionibus, superstites aut erunt divisibiles aut non, si hoc Zenonis stat sententia; si illud contra hypothefin uniones omnes ablata non fuissent. Cavetis hypothefin negando desperatæ causæ indicia prodas; qui enim Ille, qui omnes illas uniones clarissimo actu cognoscit easque produxit, tollere non posset? Si perrexeris instare & dixeris, sublatis omnibus unionibus & quantitatem tolli; eo quod indivisibilis consti-

oul

tuatur pars, principium audacter petes; quod hac in materia
frequenter oppido fieri consuevit. Necdum acquiescit sub-
tilis quorundam pervicacia, hoc se modo vindicans: *conce-*
dimus quidem (inquiunt) tanta parvitas ejusque geni hac in divi-
sione corpuseculum ut nullatenus dividi possit, verum quod à puncto
Mathematico differat. Hujus enim nulla pars est neque intrinse-
ca, neque extrinseca per designationem, eadem enim sui virtualitate
quæ spectat orientem occidenti adspirat &c. At atomus suas habet di-
mensiones suas virtualitates correspondentes spatio cum perfecta in-
divisibilitate, & quamvis figura coherceatur, non ideo tamē Physicam
divisionem pati unquam poterit. Falces veritati submitto, no-
lito meris in speciem sonantibus verbis veritati illudere. pun-
cta illa quæ tu Physica vocas aut vere omnis extensionis &
intrinsecæ divisibilitatis expertes sunt, aut non, si prius jam
in Mathematica puncta consensisse videris; si posterius hy-
pothesi reluctaris, Deique potentia pro ingenii petulantis
audacia limites ponere non vereris. Verum pressius urgere
lubet, quando inquis: Atomus suas habet dimensiones, suas vir-
tualitates &c. cum perfecta indivisibilitate, & quamvis figura coher-
ceatur, non ideo tamen Physicam divisionem pati unquam poterit. Per
dimensiones Atomi aut intelligis intrinsecas formales parti-
um extensiones, aut saltem virtuales extrinsecas. Si prius
jam præterquam quod in hypothesin impingas, te ipsum e-
vertere videris, quando inquis Atomos suas habere dimen-
siones cum perfecta indivisibilitate, id est atomum habere par-
tes unitas ac tamen dividi non posse, quod repugnat; omne
siquidem quod vinctum est solvi potest teste Platone. Si po-
sterius, jam in puncto Mathematicorum defensionē cum
Zenone conspiras, quod & sequentia tua verba innuere vi-
dentur, quando illi virtualitates spatio correspondentes
assignas, eademque sui virtualitate atomum orientem, spectare ac
occidentem aspirare, dicis: Idem de Mathematico suo puncto Ze-
no prædicat. Det Deus tale Mathematicum punctum (in
quo nulla nobis repugnantia, non enim chymæra est, si pri-
imum & ultimum omnis quantitatis principium) illud uno
suo

suò latere occidentem altero orientem respiciet, uno suo latere dico, non intrinseco (sic enim latera non habet) sed extrinseco. Quid si Angelus ad punctum contractus esset, an non ille, licet omnino indivisibilis orientem & occidentem respiceret, Partes ergo, quas tu indivisibiles vocas Physicas, Mathematicę nobis sunt, realiter nulla potentia divisibiles. Puncta siquidem Mathematica entia rationis non putamus. Forſan verbis à Zenone dissentire mavis ne consensisse videaris. Tandem quando concludis: *Et quamvis figura coherceatur, non ideo tamen Physicam divisionem pati posse.* Aut loqueris de figura intrinseca puncti eaque formali, aut virtuali extrinseca per designationem tantum. Si prius, quod dextra plantas sinistra revellis, ni puncta recentiorum insufflata nobis obrudas, à quibus abhorre videris. 2. Quando sic loqueris de divisione Physica, aut intelligis crassam aliquam eamque sensualem divisionem. Aut præcise realem per omnem potentiam fieri possibilem; si prius nihil dicis, nec difficultatem tangis nedum ut exhaustias. Si posterius, jam in puncta Mathematica cum Zenone conspiras.

IX.

Possent & alia contra hanc continui ex syncategorematicę infinitis partibus compositi compositionē adduci argumenta nobis sane insolubilia, verum ut chartæ ac Typis consulamus impræsentiarū vela discursus contrahēda sunt. Defendemus interim ex hac sentētia sequi, in quovis minimo sinapeos grano actu infinitas partes admittēdas. Ac posse Deū dividendo juxta hujus sententię placita unum sinapeos granū tot ex eo desumere partes quibus non tantū totus hic mūdus visibilis, sed & omnia imaginaria spatia contegi possent. Id an sit admittendum judicet prudens Lector. Argumenta ex ratione entis successivi, quæ urgentia sane adversus hanc sententiam adferuntur, studio præterimus.

X.

Verum nec Zenonistæ minoribus urgeri videntur difficultatibus. Variis Demonstrationum Mathematicarum inexplicabili-

plicabilibus nodis constringi videntur. Et forte tantum videntur. Nos in conflictu earum solutionem tentabimus, quæ plerumque τὸ κενὸν ἴσθμῳ supponere solent. Urgent communiter Anti-Zenonistæ quod indivisibile indivisibili additum majus facere non possit; tum quod indivisibilia tangere se nequeant, ni invicem penetrentur; tā quod indivisibile indivisibili additum divisibile constituere non possit. Verum meo judicio, salvo meliori, parum ad rem nec rationi nec experientiæ convenienter satis. Si dicas ex non quanto quantum fieri non posse, verum dicis; Zenoni tamē haudquaquam reluctaris. At valde admodum paratragœdiant Anti-Zenonistæ, dum ex hac sententia conficere se posse sperant eodem temporis spacio spacium loci idem & tardigradam testudinem & pernicissimam aquilam conficere. Verum boni isti herōes non animaduertunt in eodem se cum Zenonistis luto hære. Expediant se si possint ipsi, qui fiat ut easdē ac omnino æquas numero partes spacii respondentes iisdem & æquis numero partibus motus tam brevi tempore aquila, non testudo conficiat; expeditos Zenonistas dabunt. Nos cum Arriaga Oviedone &c. ad morulas, quas in omni motu necessarias statuimus recurrimus. Nec veremur asserere in pernicissimo aquilæ motu, plus quietis quam motus dari. sive (ut inquit Oviedo) *sagittam aere tranantem mille duplo desineri plus quam moveatur.* An id sensui communi non ē diametro repugnet dubitari posset, nos ex ratione motus & sensationis desumpta responsione pro negativa stamus. Num item ex his morulis in velocissimo currus rotæ motu ejusdem dissolutio sequatur, inquiri solet; nos, tantum abesse ut ex his morulis dissolutio sequatur, ut ē contrario ad continuationem necessariæ nobis videantur, dicimus. Sed, ut ante dixi, communes hæ utrique parti sunt difficultates. Si quis ergo ingenii sui dexteritate feliciter ex his difficultatum labyrinthis veritatem extricare potuerit, hunc funem ductitantem lubenti animo sequemur.

*Et hactenus de intricatissima hac controversia ea, quæ fieri
potuit brevitate, consequens est ut & de*

M A T H E M A T I C O

*penso absolvendo cogitemus. Ne autem longiori proæmio
morer tua tempora Lector, rem ipsam Stoicorum more
sepositis verborum quisquiliis adoriar. De Angulo con-
tactus agendum mihi est.*

T H E S I S I.

Vir in Erudito pulvere versatissimus Jacobus Pele-
tarius occasione Propositionis 16. (ipsi 15.) lib:
3. Euclid. qua Angulum contactus quovis An-
gulo rectilineo acuto minorem ostendit, in eam
devenit sententiam, hunc ut Angulum ex quantatum
mensurabilem, id est Angulorum censu expungeret, quod
omnis eum hujusmodi quantitatis expertem censeret. Viro
si objicias defin. 8. 1. Euclid. qua Angulum planum definit
*duarum linearum in plano se mutuo tangentium & non in dire-
ctum jacentium alterius ad alteram inclinationem.* Eandem nisi
cum talis grano acceptandam in ipso ilico commentario-
rum suorum vestibulo dicet, quatenus illa contingentia non
quamcumque sed eam tantum, quæ cum decussatione seu
interfectione conjuncta est, designat; hac in parte insignis
Mathematici Petri Rami vestigia premens.

II.

Quo autem veritas jam dudum detecta ex ipsis principiis
sponte sua efflorescat, res paulo penitius introspectenda; i-
psaque anguli essentia ac formalis ratio investiganda propo-
nitur. Ante triennium cum corollariorum quorundam oc-
casionem in hanc speculationem descendissem mihi que quid
Angulus esset movissem, rationibus ultro citroque agitatis
tandem in hæc verba respondi: *Dicam si possim. Ipsa crura*

C

non

non sunt Angulus, sunt tamen quid Anguli, nec punctum Mathematicum in quo se contingunt crura, sed ipsum mensurabile per duo crura, quod tantum est mensurabile ratione crurum. Hæc conceptuum nostrorum evolutio evolutior ut fiat in antecessum notare convenit, non hic nos tam definire voluisse Angulum, quam Euclidea communi supposita definitione, inquirere, in quonam præcise in tali linearum concursu Anguli ratio & essentia constituenda sit. Id si observatum fuisset, verba forte innoxia non vapulassent. 1. Autem Dico; Angulum non esse ipsa crura, (subintellige se contingentia) ratio esse potest, ratione si opus est, quod nec pro incremento nec pro decremento crurum angulus aut increlcat aut decrelcat. 2. esse quid anguli quatenus ad anguli constitutionem tanquam partes puta materiales concurrunt. 3. Nec punctum Mathematicum in quo se contingunt crura. Id probandum mihi non sumo; quod nihil in Mathesi notius esse possit quam angulum mensurabilem esse, suoque sensu extensum, quod puncto Mathematico denegatur. Ideo 4. addo: sed ipsum mensurabile per duo crura, quod tantum est mensurabile ratione crurum, posterioris membri verba prioris magis explicant. Id quod dixi manifesta, aut oppidò fallor, ratio evincit. In omni angulo consideratur mensurabilis quantitas, hinc altero alter major, minor alter, alter æqualis dicitur, & illa quantitas, Mathematicorum in fides fallat, Anguli quantitas est; at crura nō mensurantur, nec à quantitate crurum hæc æqualitatis aut inæqualitatis proportio desumitur. Nec ab ipso in terfectionis puncto quod Mathematicum est sibi semper simile & æquale. Quid Ergo restat? dices spatium, serione an joco agis; severe. Apage sit ista perversitas, non figuram sed Angulum consideramus. Dices: spatium illud non statuitur tanquam realis quædam superficies duplici dimensione intrinseca prædita (sic enim figura, ut cõtendis esset) sed concipitur tanquam spatium jam magis jam minus extensum extrinsece prout crura aut magis divaricantur, aut arctius coëunt. Iam in eadem navi sumus, tuaque te explicatione
in

in adversam, quam falsitatis arguere studebas, sententiam incidis. Quando dicis non spatium reale te statuere; sed tantum concipere spatium pro diversa crurum divaricatione diversum, spatium imaginariū assignas; at illud non est per se mensurabile sed per aliud, per terminos scil. quibus cōtinetur; at termini illi sunt crura sed per crura ergo mēsurabile, quod tantū ratione concurrentium crurum mensurari potest Angulus est, quod ante rejiciebas. Exertis idem Verbis exprimis quando dicis *spatium extensum extrinsecē, idque pro ratione divaricationis crurum*. Id quod hactenus adstruxi ipsa Euclidis definitio manifeste comprobatur; quæ angulum per inclinationem describit, quæ inclinatio in sensu causali accepta nostrę assertionis fulcrum esse potest.

III.

Angulum in puncto qui consistere statuit, quod Peletario tribuitur, ipse cum punctum physicum necessariō intelligere debeat, idque per antecedentia non reale sed imaginariū, etiam mecum velit nolit conspirare debet. Ex dictis colligere in proclivi est Angulum non ut qualitatem sed ut quantitatem Geometris considerari; cum ipsum nequaquam sub ratione figuræ considerent. Nisi forte alicui visum fuerit aliam aliquam hactenus inauditam qualitatis speciem fingere. Quæ qualisve ea sit, quo insigniatur nomine admodum scire aucto. His prælibatis ad Peletarium paulo propius accedendum.

IV.

Vir ingeniosus ex sua Anguli definitione pag. 5. proposita, qua per intersectionem eundem definit, id quod intendit probare nequit nisi crassum circulum comittere velit. Hanc siquidem definitionem sic corrigendam duxit, quod angulum contactus angulum haud putaret, adeoque adæquatam suo definito definitionem, formādam arbitraretur. Occasione (ut dixi) desumpta ex 16 lib. 3. qua ostendit Euclides angulū hūc acuto quovis angulo minorē esse. Hunc autem angulum nullius quantitatis esse, adeoque ex angulorum

rum censu expungendum se conficere posse putavit ex 1. propof. 10. Eucl. quæ sic habet : *Duabus magnitudinibus inæqualibus propofitis, si de majore detrahatur, plus dimidio; & rursus de residuo iterum detrahatur plus dimidio; idque semper fiat: relinquetur tandem quadam magnitudo minor altera minore ex duabus propofitis.* At cum juxta 16. 3. *angulus contactus acuto quovis minor sit, fieri non potest (inquit) ut angulus acutus continua divisione fiat tandem angulus contingentix angulo minor quod est contra 1. 10. jam ad partes vocatam, ut igitur se ex hac (ut loquitur) dubitatione expediat, angulum hunc nullo modo angulum dicendum statuit, ac consequenter mirum non esse, si continua divisione angulo contingentix acutus minor fieri nequeat, quod aliquid à nihilo magnitudine superari non possit.*

V.

Verum Sophisma hoc accuratissime detexit castigatissimus Mathematicorum Clavius commentariis in Eucl. pag. 248. ostendens propositionem 1. 10. *de quantitibus proportionalibus* juxta defin. 6. 5. accipiendam quæ hujus generis & indolis sunt ut *utraque multiplicata alteram excedere possit, loquitur autem de magnitudinibus (ut inquit pag. 256.) quæ cum in eodem quantitatis genere versentur, diversi tamen generis censi possunt, ut sunt superficies rectilinea & curvilinea seu mixta.* At cum angulus contactus licet in infinitum multiplicaretur cuiusvis angulo acuto ne quidem æqualis, nedum illo major fieri possit, analogia cessante, Theorema 1. 10. inconcussum perstat.

VI.

Frustra autem se defatigat Peletarius dum ostendere conatur angulum hunc quantitatem non esse; certe conatus tantum est, sic autem ille: *omnis anguli quantitas augeri minuive potest, quod cum angulo contactus denegatum fuerit, omnes enim quotcumque pingantur, quovis acuto minores sunt. E. inter se omnes æquales, modo æqualitas (inquit) inter non tanta dari possit.* Verum hæc consequentia recto si talo stare posset, quid impedimento

mento esset, quo minus vel quilibet ex quolibet colligi
posset. Quæ quæso consequentiæ vis quo medio eaeducta.
Quis non risu exciperet hominem sic argumentantem; om-
nes homines quotcunque sumantur giganteæ molis ho-
mini maximo minores sunt, ergo omnes inter se æquales.
Reliqua quæ adfert studio præterimus, ne actum agere vi-
deamur.

VII.

Iam quod angulus contactus angulus sit, quodque quanti-
tate ipse non careat, ex ratione & essentia anguli supra th. 2.
indicata ac probata evidenter adhibito schemate ad oculum
ostendi potest. Construatur per 17. 3. contingentia angulus.
Inscribantur autem eidem circulo infiniti prope minores sic
ut in puncto contingentia omnes se tangant, dico minimum
quemque circulorum maximum contactus, in illa compara-
tione, angulum constituere; maximum vero minimum, & re-
liquos pro ratione proportionis aut majorem aut minorem.
Manifesta hujus rei ratio ex th. 2. desumenda est, ubi osten-
dimus anguli rationem consistere. In *th. mensurabile per duo
crura in puncto se contingentia*, quæ mensurabilitas cum hic ad-
modum varietur (*angulorum hic congruentia nulla*) & ipsa quan-
tatis ratio ut varietur necesse est. Mensurabilitatem hanc
variari modo majorem, modo minorem fieri si credere no-
lis, in ipso conflictu adhibito schemate demonstrabimus.

VIII.

Et hoc argumentum pro hujus sententiæ veritate palmarium est,
ad quod cætera omnia reduci fere possunt. Addit Clavius p.
245. hanc Peletarii opinionem Euclidi è diametro repugnare,
quod frustra in eo theoremate demonstrando desudasset si
angulus hic nihil esset, cum vel ex terminis notissimum sit,
nihil quocunque angulo minus esse. Verum nescio num hæc
ratio, si refractarium agere vellet, Peletarium constringere
possit. Per me ad hominem argumentum esto, qui primo,
th. præcedente formato, tanquam immobili fulcro omnino
standum autumo.

Vt autem angulus contactus, licet quovis acuto minor sit, minimæ tamen quantitatis in suo genere angulus non est, per ea quæ in præcedentibus dicta; Ita, iisdem proportionaliter rationibus, nec semicirculi angulus, quovis licet acuto major sit, maximæ quantitatis in suo genere dici potest, adeo ut hoc semper major dari possit, licet eo nunquam assurgere queat, rectus ut fiat, propter inflexam peripheriæ rationem; quod evidenter ex eodem schemate vel primo obtutu manifestum esse potest. Verum ut colophonem huic discursui, omni exhausta difficultate, addam tribus adversantis effugio occurrendum; dicit enim: cum linea contingens peripheriæ immergatur, haud alia ratione ac si illa recta quæpiã essent linea consequens est angulum extra circulum nullum esse, in circulo tantum, vel cum circulo rectum. Verum hæc evasio nulla est cum sublato contactu, de quo hic disputamus, intersectionem substituatur. Ex hæctenus dictis sponte sua elucescit quam parum valida ratione, correctionis incudi Euclideæ plani anguli definitio data fuerit; quamque præpostera diligentia inclinantium contactus ad decussationem, aut intersectionem restricta fuerit.

*Et hic paulisper respiramus; ut alacriori ac vegetiori animo
propositum stadium decurrentes ad metam properemus.
Agmen autem claudet controversia*

P O L I T I C A.

De Statu Reipubl. mixto.

T H E S I S I.

NE de non ente chymærico in casum forte fundamus verba; Num talis Reipubl. status dari possit in antecessum, monente Philosopho, inquiri convenit. Litem cum affectis movet Bodinus lib.

2. de Republ. cap. 7. ubi in hæc verba (pag. 274) erumpit :
Ac nisi argumentis non modo probabilibus sed etiam necessariis ad assentiendum ab illa Polybii, Tullii, ac cæterorum sententia deducerer, talium virorum auctoritate vinci me ipsum facile passus essem. Doceamus igitur eos errare ac decipi qui quartum illud genus (puta Reip.) ex tribus temperatum posuerunt, &c. Ab Hoc in alia omnia discedentibus aliis, satis non fuit mixtas contra Bodinum Rerumpubl. formas asseruisse, quin omnes simplices simul tollerent, nullasque præter mixtas dari statuerent. Verum uterque, sanioribus sic statuentibus, oppido falluntur; dum Alter indivisibile *Majestatis* *ἰδωλον* adorat. Alter umbras, ac inania ejusdem simulachra suspicit ac veneratur. Imperitandi aut gubernandi ratio ab ipso jure discernenda venit. Quid quod non omnis qualiscunque admixtio de simplicitatis sede Rempublicam dimovere possit. Ut enim in naturæ teatro misti nomine venire nequit, quod non ex quatuor simplicium elementorum castigatis & ad mediocritatem redactis formis quintum exsurrexit; Ita nec in hoc civili orbe mixti titulo salutari ulla Resp. meretur, quæ non aut tertia aut quarta à simplicibus inter se parimodo castigatis exsurgit; sic ut nullius nomine indigitari possit.

II.

Ut autem una (quod ajunt) *fidelia* duos pariter dealbemus parietes; id est ut simul & Bodini rationibus occursemus, & inconcussa simul veritatis fundamina jaceamus mixtionis hujus indoles mentis oculo altius penetranda venit. Cum enim simplicium Rerumpubl. formæ haud aliunde quam ex imperantium numero, penes quos summa (qua nihil sublimius excogitari in Republ. potest) *Majestas* requiescit, æstimari soleant, quomodo *Majestas* & penes unum, & penes pauciores, & penes omnes simul esse possit inquirendum.

III.

Majestatis (quæ convenienter satis Besoldo aliisque describitur.

describitur quod sit summa, perpetua legibusque soluta potestas, competens in res & personas sua Reip. vel inibi existentes) personalis inquam duplex κατ' ἀναλογίαν temperamentum excogitari potest; alterum ad pondus ad justitiam alterum. Illud indivisa Majestatis jura quasi ad libellam & æquilibrium exacta per singulos simplicium formarum status ex æquo distribuit. Hoc iterum tale esse potest vel κατ' ἀλήθειαν vel κατὰ δόξαν, hoc est; cum Majestas diversis sed diversimode communicata videtur. Quomodo in Republica olim Romana penes pòpulum potestas, autoritas penes Patres erat teste Halicarnass. lib. 7. c. 27. hinc frequenter apud Livium iterata vox: *Senatus decrevit populus jussit*. Hanc κατὰ δόξαν mixtionem appellito quod revera Jurium Majestatis per diversos status dispersio non sit, sed tantum videatur illis qui simulachra, & externi splendoris umbram pro ipsa re complectuntur. Dignitas, & potestatis Majestaticæ exercitium, haud jus penes Patres desidebat, ex cujus demum tanquam animæ communicatione mixtio æstimari debet. Unde in eo statu, vel invito Machiavello Rempub. Romanam Democraticam fuisse censemus. Non inconcinne, nec insubide hanc in rem Besoldus dissertatione singulari de statu Reip. mixto. §. 2. *Ac sane si non ex jure, sed gubernationis ratione, Resp. definiretur; tum Dominus servum filiali amore complectens, non affectione sed & jure fieret Pater: quod nemo facile diceret.*

IV.

κατ' ἀλήθειαν considerata Rerumpublicarum mixtio prima divisione in bimembrem abit: vel enim sit jurium Majestaticorum, sive Regalium (sic cur dici non possint habita Etymologias ratione, non video; licet non ignorem strictiori sensu id nominis Jctis venire) divisione. Vel indivisorum limitatione. Hæc nascitur quando jura quidem Majestatis penes simplicem aliquem statum requiescunt, sic tamen ut ejus potestas fundamentali quadam lege etiam quoad exercitium limitata, restricta ac determinata sit. Dico, quoad exercitium, non præcise quoad constitutionem, quod hæc limitatio

mitatio quasi ultima mixtionis ac temperationis forma sit. Status hic mixtus docendi causa *Legalis* dici possit. Illa autem tunc exsurgit quando Majestatica jura disseparantur ita ut alia Principi, alia optimatibus, populo alia concedantur, quæ collectim integram Majestatem repræsentent.

V.

Quod autem ad temperamentum illud primum attinet quod docendi causa temperamentum ad pondus diximus: illud dari non posse ultro fatemur, cum non nisi perditissimum Reipublicæ statum sapiat; ac desperatissimæ salutis anarchiam, omniumque rerum confusionem introducere videatur. Quid quæso boni tali in statu sperandum, quo alter alterius conatibus non tantum resistere, sed & eosdè, si voluerit tollere potest; quid quæso executioni mandabitur, si *Summa* illa, aut duo, aut tria; quæ finguntur capita partium studio distrahantur? ac quisque suis rectum quod videtur oculis facere instituat? Non duos capit orbis soles; & socium nec regnum nec tædæ ferunt. Unica summa Majestas esse debet, ni suo frustrari sine velit. Quid quod Majestas *summa sit ac perpetua potestas*. Summum autem nisi unicum dari non possit. Nec par in parem aut potestas aut jurisdictio ulla. Alteram mixtionis formam, quam *ἡ δὲ* diximus, jam ante ex mixtarum centu expunximus, unde nihil de hac dicendum amplius occurrit.

VI.

Duplicem temperamenti κατ' ἀλλήθειας speciem supra posuimus, ac alteram jurium divisione, alteram indivisorum limitatione constitui diximus. Hanc Majestatis divisionem repugnare Bodinus clamat, variis etiam in subsidium vocatis rationibus, quibus cum jam abunde ab aliis satisfactum iis recensendis haud immoramur. Ut mirum omnino sit inter modernos adhuc inveniri quos ad nauseam usque eandem reponere crambem non pudeat; quibus ut occurratur, & in superpondium satisfiat, ultro cum ipsis temperamentum ad pondus quod sibi imaginantur, quodque continuis

iustibus feriunt; cum propria frustra larva ludantes; rejici-
mus. Non hoc sed ad *justitiam* temperamentum oppugnan-
dum esset. Verum licet & hic aliquid, ne nihil dixisse vide-
antur tentent, revera tamen tantum tentant. & hoc capitolii
aurum non nisi obtusis dentibus mures arrodunt. Ipsi omni-
bus expansis mentis viribus in idem semper lutum ex quo se
extricasse videri volunt, recidunt, hoc ubi ostenderit mu-
nere meo probe me defunctum spero. Agedum ad rem! Bo-
dinus lib. 2. c. 1. p. 275. de Repub. sic illam Majestaticorum
jurium mixtionem se expugnasse putat: *Est illud quod ex
tribus generibus constat nihil differt à populari statu: nam si tres
civitates quarum una à Rege, altera ab optimatibus, tertia à popu-
lo regatur, in unam & eandem coeant. Reipub. formam; simulque
summa potestas ac imperium omnibus communicetur, quis dubitet
quin status ille popularis sit futurus? nisi vicissim imperium Regi,
deinde Optimatibus, postea populo tribuatur & c. Sed rursus ad hæc
tria qua dixi genera Rerumpubl. relabi necesse est & c.* Quis du-
bitat quin hac in mixtionis formula singulis membris sum-
mam tribuat potestatem haudquaquam unam per singula di-
visam, adeoque ad temperamentum quod supra ad pondus
diximus, quodque à nobis rejectum, relabatur. Unde nos
asserere non veremur talem statum (tantum abest ut popu-
laris dici possit) ne quidem legitimum esse, sed anarchiæ
admodum similem; & nullum hoc magis instabilem & ver-
fatilem excogitari posse. Nec in his vel minimos quisquã si-
bi ducere poterit triumphos. At si vicissim id est per vices,
licet nos talem non propugnemus mixtionem, & Rex, & O-
ptimates & Populus imperii habenas moderetur, non inde
tamen confici unquam poterit statum hunc simplicem esse
& ad tria (ut loquitur) Rerumpubl. genera relabi. Cum li-
mitata Majestas hoc ipso quod limitata nec perpetua, abso-
luta Majestas nec dici nec esse possit, adeoque vi fundamen-
talis pacti, penes totum demum resideat corpus. Pergit:
*Sed qui unius dominatum cum paucis simul & universis constitue-
re velit, non possit ac ne mentis quidem cogitatione id consequi.*

Nam si Majestas per se ipsa quiddam est individuum, ut antea demonstravimus, quæ ratione uni & omnibus, eodem momento congruere possit. Majestatis primum caput est, UNIVERSIS AC SINGULIS CIVIBUS LEGES DARE; HISQUE IMPERARE. Sed qui cives imperio sese obstringi patientur inviti? qui rursus imperantem cohercere poterunt; nam si sponte parebunt Majestas ipsorum labefactata concidet; si imperia recusabunt utrique, neque sit qui pareat aut imperet; anarchia non Respubl. fuerit, Tyrannide crudelissima deterior. Quod si populo jubenda legis & Magistratuum creandorum fiat potestas, cetera Senatus ac Magistratibus permittantur, popularem statum esse consistendum erit. &c Unius dominatus quomodo cum paucis ac universis constitui possit paulo post indicabimus; cave sis interim in voce dominatus latebras quærites. Majestatem per se quiddam individuum esse, si omne Majestatis punctum totaliter sumatur, ipsi, si non antea indicaverimus, agnoscimus. adeoque temperamentum ad pondus, quod in æquali indivisibilis Majestatis divisione consistit, rejecimus. Majestatis primum caput est universis ac singulis civibus leges dare eisdem imperare. Primitate non tam perfectionis præcise, quam adæquationis, ut in scholis loquimur; adeo ut hoc, quod primum Majestatis dicitur caput, totam secum Majestatem trahat, nec in unum mixtæ Respub. membrum cadere possit, ni denuo temperamentum ad pondus constituere velimus. Et hinc utraque adversariis manu concedimus talem statum non mixtum sed popularem democraticum esse, ut frustra suis figmentis debellandis occupentur, sic qui nugantur, minutias (ut typis & chartæ consultamus) conflictui reservabimus. Hac eadem via cum ad mixti status everfionem moderni quidam grassentur, nihil iis reponendum ducimus; quod ex dictis ipsorum insultus averti commode possint, ut conflictus docere poterit.

VII.

In omni *Regalium* divisione quæ statui mixto constituen-
do idonea sit, hoc cum primis cavendum, ut illa quæ uni-

versâ secum potestâtē trahunt, jura uni peculiariter membro assignemus; toti siquidem reservanda sunt. Cætera vero per membra commode singula distribui possunt. Nos impræsentiarum, licet varii pro diverso Reipubl. statu mixtionis modi excogitari possint, ne vacuum mittamus Lectorem eum propugnandum suscipimus quem Arnifæus cap. 8. Polit. pag. mihi 217. proponit. Et ne Chimericas Platonis Ideas confinxisse videamur, tales ipso actu mixtos status dari defendemus. Coronidis loco (rem ut absolvam) hunc eundem statum, *thetice* loquendo, humanę conditioni convenientissimum pro viribus tutabimur. At heus necdum omnis penitus exhausta difficultas, id quod maximum videbatur jam pene prætervectus eram: *Legale*, quod supra diximus, *imperium temperatum dici non posse videtur, à mixtis in specie sic dictis, saltem diversum.* Verum hoc licet esset, nostra tamen in concussa thesis maneret, qui mixtas Rerumpubl. formas dari asserimus. Audiamus tamen cur hoc legale imperium jurium Majestaticorum (personalium inquam) per diversos status divisionem secum trahat. *Quia (inquis) hæc summi imperantis limitatio & coercitio institui nequit ni illi limitatores potestatis partem aliquam, qua id facere possint, habere debeant.* At sic omnino dividitur haud temperatur Imperium. Fatemur & illos partem aliquam potestatis habere, verum sensu non composito, sed *diviso.* Adeoque hac sub cautela omne potestatis jus in unum collatum asserimus, cui fas non est quamdiu præfixos non egreditur limites, resistere. Hæc in foro disputatorio ulterius examinari poterunt. Hic ergo subsistimus ut ad ultimum propositum accedamus; controversias (inquam) ex omni Philosophiæ parte strictim enotemus.

EX PHILOSOPHIA in genere.

1.

Antam Philosophia humanarum scientiarum Principis difficultatem arbitramur ut vel eam simulasse magna Philosophia pars sit. Vnde Philosophi non illi

illi demum sunt, qui hujus fastigium conscendere; verum illi qui propter admirationem aliquarum rerum conantur intelligere. Verba sunt Alex. Aphrod. 1. Metaph. com. 1. Valeat ergo illorum Philosophorum tumor, qui sepe nihil præter pallium & barbam adferentes, se non Philosophos, cum modestissimo Pythagora, nec Philosophiæ Doctores, sed Magistros, voce ad fastum nimis composita vocitare non erubescunt. 2. Hinc tamen nemo conficiet nos cum Scepticarum familiarum Philosophicarum scientias è medio sustulisse. 3. Inter Philosophia principia magnam partem sensuum iudicium facere qui negant, Scepticorum vestigia, velint, nolint, premunt. 4. De Philosophis, familias qui ducunt, sermo sinit, omnibus, licet & ipse graviter interdum impingat, palmam præripuit Aristoteles. 5. Vera Philosophia, qua in Theoreticam & Practicam non inconcinne dispescitur, cum Revelata Theologia adversis frontibus concurrere nequit. Nihil ergo in Philosophia verum, quod non & ipsa Theologia ut verum amplectatur.

EX LOGICA.

Egregia in ipso aditu de nomine oritur controversia utrum Philosophia pars dici debeat nec ne, nos re bene pensculata, a quo si non potiori jure cum Ethica in partium Philosophicarum censum eam venire debere censemus. 2. Practica autem hac adeo nobis est disciplina ut nec minima Theoretica cognitio in ea occurrere videatur. 3. Objectum ejus intellectus actus, eo modo quo Ethica appetitus, statuimus. 4. Universalia qua entia rationis negamus, & ante intellectus operationem nihil esse credimus, cum in Logicis secundum prædicandi modum considerentur ad quaternarium numerum mediata divisione revocanda putamus. 5. In omni prædicatione prædicatum quodammodo essenziale subjecto esse debet. 6. Formalis ratio prædicabilis Generici, & Specifici non consistit in Prædicari de pluribus specie, & numero differentibus. 7. Possedere aliquam speciem qua sub duplici Genere partiali proximo contineatur repugnare non putamus. 8. Possè signum vocale aliquid magis clare significare ei, qui talem vocem audit, quam qui eam pro-

profert certum est. 9. Vocem seipsam significare posse negare non possum. 10. Formalis ratio veritatis Enunciativa, qua propositioni accidentalis est, consistit in sola denominatione partim intrinseca, partim extrinseca subjecto, id est, actui. 11. Veritas licet essentialis propositioni non sit, de vera tamen in falsam propositio nulla mutari potest. 12. De Propositionibus exponibilibus (sic loquuntur) immane quantum laborare soleant Scholastici; canos certe pilos hac ipsis juxta technologemata sua, qua pro exponendis his propositionibus excogitarunt, fecit doctrina; technologemata autem haec sunt: Pater Nile Tenax Storax Canos Pilos Fecit Nobis. Verum ego malim expositioni, qua necessaria est, vacare sepositis his, quam adhibitis vocibus. 13. Per assensum conclusionis praemissarum objectum attingi illativa particula Ergo ostendere videtur. 14. Quocumque modo ad conclusionem praemissa concurrant, sive illuminative, sive effective semper requiritur ut utraque praemissarum sit in instanti conclusionis. 15. Falsum est conclusionem tantum habere certitudinis, quantum certissima praemissarum, eo quod assensus praebeatur conclusioni non propter utramque; sed propter certissimam praemissarum.

E X P H Y S I C A.

1. **I**N Scientia Physica, quam vere scientiam putamus, de Principiis corporum naturalium admodum jam olim & nunc controvertitur; Nos qui certiora necdum invenimus, nec inventa vidimus Stagira Principem sectamur assignantes tria generationis intrinseca Principia, Materiam, Formam, & Privationem. 2. Ut purus actus dari potest, ita puram potentiam id est ens in pura potentia dari posse negamus, consequenter hanc omnimodam potentialitatem qui materia tribuunt ex se (in sensu formali scilicet) eos graviter hallucinari putamus. 3. Materia prima cum non sit a forma nec efficienter nec materialiter nullam ab ipsa a priori dependentiam habebit; adeoque haud repugnabit eandem omni substantiali forma denudatam posse existere. 4. Supposita diversitate Materialium (quam non admitto) sublunaris ista perfectione sua superare videtur. 5. Dari Formas substantiales statuimus. 6. Ha
si ma-

se materialiter causentur à Materia juxta communem Peripateticorum scholam dependentes à priori ab hac erunt, adeo ut nec de potentia divina separatim ab hac existere possint, inde tamen eas accidentia esse consequi negamus. Si vero eadem ab aliis propagentur adeo ut non tam ex materia educantur, quam emergant, ut loquitur Scaliger, nulla ratione negari poterit eas de potentia absoluta à Materia separatim existere posse. 7. Formarum Multiplicatio, juxta partes Metaphysicas, aut triplicem viventium gradum, ut absurda; Ita nec corporeitatis Scotistica forma, quam ad solum hominem quidam restringunt, nec forma imaginaria partiales hunc numerum augent, praesertim quod haec vel ex ipsorum placitu accidentales dicenda sint. Juxta hos enim substantia est prima radix non tantum effectiva sed & finalis, ex quo fundamento dispositiones ad has partiales formas accidentales asserunt, cui igitur non ego idem de his in ordine ad Rationalem dicerem? 8. Repugnat totum essentialiter realiter distingui ab omnibus partibus simul sumptis & unitis. 9. Licet causa nulla ad distans operari possit intacto medio, potest tamen quadam in distans immediate operari, licet in medium non operetur, si sit contigua cum aliis causis intermediis in idem distans operantibus, quod varii experimentis ostendi potest. 10. Vnum corpus duobus in locis simul esse posse quocunque modo id explicetur, repugnat. 11. Entitas loci à locato distincta, nihil aliud est quam imaginaria quadam vacuitas corpore locato repleta. Et hinc sequitur spatium ut sic, non posse esse extensum secundum trinam dimensionem nisi per extrinsecam denominationem à locato desumptam. Ni spatii spatium fingere velimus & loci locum, ac tandem dimensionum penetrationem asserere, quae omnia absurda. 12. Vacuum de potentia absoluta dari posse nulla ratione negari potest. 13. Nullum dari infinitum actu corpus, nec dari posse certissimum esse debet. Quae enim Lojolita nugantur de infinito Categorematico in multitudine & magnitudine, & inter duo puncta comprehenso, deque uno altero infinito majore tot absurdis contradictionibus scatent quot verbis. Eadem cum Lojolitis solemniter delirare debent qui Mundum actu infinitum ajunt, & sublatis extra mundum spaciis imaginariis (quae entia tantum rationis sunt)

infinita

infinita spacia realia actu exiensa substitunt. 14. Sola fide mi-
 hi persuadetur unicum esse Mundum. 15. Spatia imaginaria ex-
 tra cælum qui negant, ni Deum finitum ac mutabilem asserere ve-
 lint, sola à nobis voce dissentire debent. 16. Humiditatem & sic-
 citatem superadditas à corporibus humidis & siccis qualitates di-
 stinctas esse ut asseramus nulla nos cogit necessitas. 16. Ventriculi
 calorem astate majorem hyeme minorem assero. 17. Proprie di-
 ctam effectivam contrarietatis pugnam inter calorem & frigus
 probari nullo experimento aut ratione posse putamus; qua non ea-
 dem vi pro contrarietate duarum Ubicationum dimicare possit.
 Certe si primi & primi inter se non pugnant gradus, nec octavus o-
 ctavo repugnabit. 18. Dicere bruta ab objectis non moveri per
 cognitionem sed precise ad illa ferri tanquam gravia ad centrum,
 est sine ratione insanire. 19. De Origine anima rationalis inter
 Philosophos disceptatur, ego, licet aliquando dubium hac in parte
 me fecerit propagatio peccati originalis, melius tamen jam edoctus,
 à solo Deo illam creari (pagina S. Eccles. cap. 22. v. 9. idem do-
 cente) assero. 20. Supposita distinctione potentiarum tum ab a-
 nima tum inter se, quam supra rejecimus, quæri solet utrum liber-
 tas in intellectu, utrum vero in voluntate sit constituenda. Ego, ut
 verum fatear, tam lynceus non sum ut videre possim qui ulla liber-
 tas voluntati potentia cæca tribui possit. 21. Ut sensus communis
 in cerebro recte locatus putatur, ita & illic Appetitum ejusdem,
 qui in complacentia & displicentia consistit, locandum esse arbitror.
 22. Rejctæ Lojolarum potentia libera definitione (nisi intelli-
 gatur de requisitis ex parte objecti positis) quam ipsi evertunt quan-
 do statuunt clara objecti cognitione posita actum voluntatis non esse
 indifferentem; optime definitur Principium operandi ex pro-
 hæreli. 23. Ad omnem voluntatis actum (sermo est de specifi-
 catione) requiritur ultimum rationis practicæ judicium. 24. Ha-
 bitus supernaturales licet simpliciter ad actus sint necessarii, dant
 tamen præter posse simpliciter etiam facilitatem. quotidie petimus
 augmentum fidei, & pro majori augmento intensius & facilius o-
 peramur. 25. Ad habitus contrarios non requiruntur de necessi-
 tate motiva formalia contraria, sufficit amor contrariorum objecto-

vum materialium etiam ob non contrarios fines; siue enim quis Liberi patris rore & flore respergatur propter delectationem, siue propter alium etiam bonum finem, generabitur nihilominus ebrietas habitus. Et ille siue ob hunc siue ob istum finem Baccho operetur, certe intra sobrietatis terminos constituisse dici nequit.

HISTORICO-PHYSICA.

Coralium, quod cum Theophrasto inter lapides refero, iuxta a communio rem veterum sententiam sub undis molle, extra aquam lapidescit. Recentioribus, qui contrarium se expertos fuisse dicunt num stari possit dubito. 2. Hominem ullum ex putri materia genitum esse aut gigni posse, quicquid multis hac in parte Platonizantibus visum fuerit, negamus. 3. Sed quid videtur de viridibus pueris in Anglia visis, qui mesoribus in agro metentibus ex fossa luporum (idomate Anglico sic dicta) emerisse dicuntur, de quibus late Guilhelm. Novoborigensis Chronic. rerum Anglic. lib. 1. cap. 27. Si fabulosum non sit quod narratur, lusus Diaboli hic intercessisse non possum negare. 4. Quid videtur de Volucris Arborea anserculorum forma in Insulis Orcadum sponte sua ad insularum delicias proveniente, de quo Michaël Majerus speciali de hoc tractatu licet falsum sit quod in arbore ad instar pomi crescat avis, ut tamen sponte sua oriri credamus Authorum fides mereri videtur. 5. De Agno Tartaria licet non omnia qua referuntur fabulosa sint, fabulosa tamen quadam circumferri non videtur negandum. 6. Mulieres in mares mutari posse & mutatos historiarum monumenta abunde testantur.

EX MAGIA NATURALI.

1. **D**isquisitiones Magicas in Academiis instituere non solum licitum, sed & utile, & necessarium arbitror. 2. Diabolus, licet propter multarum nobis occultarum qualitatum notitiam, activa passivis applicando mira prestare possit, miracula tamen edere nequit. 3. Omnes operationes qua per characteres, figuras, & numeros ut tales instituuntur, diabolo ut auctori adscribenda sunt; frustra hic fingitur virtus quadam his figuris ab aliis sublimioribus

oribus communicata ex sympathia quadam naturali rerum inter se
 similibus. Hoc idem cum Lojolita asserant juxta artic. Parisiens.
 21, viderint ipsi quomodo Ecclesiam suam Romanam à diaboli-
 ca Magia immunem præstare possint. 4. Ejusdem commatis ope-
 rationes censentur, quæ tactu solo, solo visu, aut voce fieri fingun-
 tur; huc refero unguentum illud armarium tantopere decantantium;
 cum enim nulla harum operationum Physica causa esse possit; ex pa-
 cto cum Damone inito sive expresso sive tacito procedunt. 5. Fa-
 scinum quod cum Poëtarum filius Amantium oculis adscribimus
 non Physicum sed morale est. 6. Aurum verum arte Chymica Po-
 litice saltem fieri posse improbable non videtur. 7. Lupus in o-
 vem non tam antipathica quam Sympathica motione fertur. 8. No-
 cturnos sagarum conventus ac volutationes per aëra, licet ope Da-
 monis fieri possint, imaginarios tamen esse defendemus. 9. Dia-
 bolum humanum corpus in belluinum mutare non posse certū mihi
 est; adeoque lycanthropiam omnem ut falsam rejicio. 11. An Phil-
 tro id est poculo amatorio amator ad redamandum amasiam cogere
 possit quaestio est; quam accurata distinctione enucleandam censeo.
 12. Diabolus absolute contingentia ut talia prædicere certo ne-
 quit; certo tamen aliquando ea, quæ nobis contingentia videntur,
 prædicere potest. 13. Vt nullam Magi in bonos Angelos potesta-
 tem habent, ita Demones malos nisi volentes cogere possunt. 14.
 Vtrum odoribus afficiantur demones quæri ab imperitiis solet; nos
 ut moraliter ipsos affici concedimus, ita Physicè negamus. 15. Vt
 Physica Chiromantia, quæ Physiognomia pars est, si suos se intra
 terminos contineat licita est, ita Astrologica ut vana & supersti-
 tiosa respuenda. 17. Non omnia ex insomniis divinatio illicita;
 immo sæpe bona, necessaria & salutaris est.

EX METAPHYSICA.

I. **P**rimum hujus Scientiæ, admodum hodierno tempore ne-
 cessaria, doctrinale principium, per quod omnia reliqua
 probari possunt, est hoc Aristotelis: Impossibile est idem si-
 mul esse & non esse. 2. Inter Ens & non ens nullum admitto
 medium; quod enim quidam attributa entis medium faciunt pro-
 bare

bare non possum, sunt enim mihi entia sub inadecuato conceptu, quomodo attributa Dei sunt ipse Deus. 3. Vnita entis attributa, salvo meliori iudicio, immediata divisione duplicia facio: Unum & Perfectum, hoc est tale vel in ordine ad intellectum primum & Verum dicitur. Vel in ordine ad appetitum primum & bonum vocatur. 4. Ens objective à ratione unius, quod negationem divisionis ei superaddit, præscindi nequit; formaliter potest; quod idem de essentia & existentia dicimus. 5. Principium individuationis quodnam sit in nostra sententia vix in quaestionem venire potest, cum nihil in ea notius quam quod per singularem suam entitatem unumquodque individuetur. Nobis ergo inquirendum quodnam sit principium universalitatis; radix inquam universalitati, fundamentum aliis; dico similitudinem quam à parte rei invenimus huius radicem esse. 6. Falsum est gradus ejusdem individui scil. Tereñtatis, humanitatis, animalitatis, viventis, substantiæ, objective præscindi posse. 7. Per præcisiones objectivas, etiam si ea darentur, nullum sit universale; sed tantum per formales. 8. Ex principis Scoti non sequitur necessario, quicquid aliis videatur, univocam naturam humanam esse in omnibus individuis. 9. Ratio entis abstracta analogica dici nequit, nec propter dependentiam, nec propter transcendentiam. 10. Imò & ens juxta formaliter præscindentes non magis transcendentale est respectu suarum differentiarum, quam animal respectu suarum. Vt enim rationalitas præscindi potest formaliter ab animalitate, ita & animalitas ab entitate. 11. Ens ergo in summo rigore univocum est respectu omnium inferiorum. Nec ulla dantur analogia propria, sed tantum impropria illa *κατ' αναλογiam* quæ proportionalitatis vocamus. 12. In quonam entis possibilis formalis ratio consistat scrupulose admodum inquiri solet. Nos dicimus in recto possibile dicere ens positivum secundum omnem suam entitatem, quam haberet à parte rei, si existeret. In obliquo negationem ex hypothesis existentie duorum contradictoriorum; licet proximus denominationem possibilitatis (creatum scil.) accipiat à potentia Dei potentis illud producere. 13. Non video cur unum summum Genus Entis constitui non possit, imò cur non debeat, quod divisionibus variis in varias classes abeat.

16. At dices hinc sequetur Deum esse compositum ex Genere & differentia? *Grandia in speciem sonantia, ac ad terrorem composita verba. Nobis ea compositio nulla est; eadem siquidem indivisibilis ac simplicissima entitas conceptu confuso cognita Genus; claro, differentia dicitur. quæ quæso in eo repugnantia si Deum concipiam præcise in ordine ad prædicata existendi, ut non concipiam in ordine ad infinitatem, quæ hic in Deo imperfectio?*
 17. *Relatio similitudinis non distinguitur nec realiter nec modaliter à subjecto, seu fundamento toto & termino.*

EX PNEUMATOLOGIA.

1. **R**atione naturali Deum esse, imò pleraque si non omnia eius attributa essentialia in viciis argumentis demonstrari posse certum nobis est. 2. Eundem Deum colendum esse eadem ratio dicit. 3. Agitari hoc loco solet controversia quomodo naturalis Dei cognitio hominibus in statu naturæ consideratis insit. Nos cum subtilissimo heu quondam hujus Academiae Professore Ravensbergio dissp. de Deo select. 5. thes. 4. in hac verba, quæ ipsius sunt respondemus: Cognitio Dei naturalis seu Theoretica, seu Practica non inest nobis (loquor de iis qui in statu sunt naturali) secundum habitum, etiam infantibus, multo minus secundum actum; verum ratione potentiæ tantum, nullo negotio sese exercentis, atque ad actum habitumque proficiscentis, ubi ratione recte uti incipimus. 4. Ratione concursus divini cum creaturis & libera hominis voluntate, non tantum concursum cum Semi-Pelagianis, sed & præcursum & prædeterminationem Physicam propugnamus; hanc tamen libertatem nostram tollere negamus. 5. Scientiam Mediam recte Philosophi hoc loco impugnant. 6. Et Decretorum divinorum, quæ Idearum ipsis nomine veniunt, cognitio Philosophis aperta est. 7. Sequestrata Revelatione divina Angelos dari apodictica demonstratione demonstrari non potest. Hinc tamen sequi Naturalem Theologum de Angelis agere non debere. Nego.

EX ARITHMETICA.

1. **N**ihil notius est quam quod Arithmetica & Geometriam Euclides eodem volumine confuderit; inde tamen argumentum velle desumere pro negatione distinctionis harum disciplinarum, forte sapientis non esset. 2. Unitatem numerum dicemus, ni quaestio hac esset de nomine. 3. Causam, cur numerus ultra denarium non progrediatur, nec infra eundem subsistat & semper recurrat, nullam hactenus nec vidimus nec dare possumus; Congruentias ut rationes haud suspicimus. 4. Duas Arithmetica species primas statuimus Additionem & Subductionem. 5. Hunc numerum non auget Numeratio, quam exercitii gratia ad Grammaticam pertinere defendemus.

EX GEOMETRIA.

1. **D**emonstrationes qua per congruentias figurarum seu superpositiones fiunt Mechanicae non sunt descendae. 2. Ex definitione Euclidæa defendi potest triangulum quatuor constans lineis. 3. Ridicule Logomachias captant, qui quaerunt an in omni triangulo tres anguli duobus rectis aequivaleant; quasi id Euclides demonstrasset. 4. Inter Diametrum & Peripheriam proportionem nullam inveniri posse, hactenus demonstratum nondum vidi. 5. Quantitatem aliquam dari posse, qua licet in infinitum augmentum sumat, aliam tamen, licet & ipsa quamdiu fieri potest minuatur, superare non possit nobis certum videtur. 6. Ex definitione figurae quam Euclides proponit haudquaquam sequitur aut lineam, aut circumferentiam figuram esse.

EX COSMOGRAPHIA, ASTRONOMIA, ET SPHÆRICA.

1. **Q**uaestio est parvi momenti, qua quaeritur utrum recte dividatur in quinque Zonas terra, & tantum de nomine. 2. Ex superficiebus corporum intermediis cælum rotundum esse debere evincere non potest. 3. Cælum Beatorum invisibile & incorporeum

facere absurdum est. 4. Horizontem & Meridianos circulos esse mutabiles negari puto non posse, nisi forte de concipiendi ac loquendi modo controversiam quis movere vellet. 5. In altissimo & monte constitutus impossibile est ut plus quam mediam cæli partem videat, cum in centro terra constitutus omnibus sublato impedimenti mediam solummodo cæli faciem intueamur. 6. In Meridiano primo assignando cum omnis error studiose vitari debeat, & fides penes pyxidem nauticam hac in parte, peritis dicentibus, satis lubrica sit, præstat fixum certum ac cognitum aliquem locum designare, quam pyxidæ nauticæ instabilitati se committere; quid quod, monente Stevino, Observationes per pyxidem ab aliis & aliis eodem in loco instituta tanta accuratatione obiri nequeant, quin unius minuti differentia inter ipsos & istos intercedat, quæ passuum 300. vulgarium est; satis certe magna. 7. Supra cælum stellarum fixarum aliud cælum V. C. primum mobile ut fingamus nulla nos cogit necessitas. 8. Impossibile est idem duobus motibus contrarius simul ut feratur. Ergo nec stella duplici tali motu ferri possunt. 9. Si tamen cum Scriptura loqui velimus, & annum pariter ac diurnum soli assignare, poterimus id concipere per motum cum motu aliquo trepidationis conjunctum aut alio quopiam isti vicino. 10. Eundem tertio adhuc motu circa proprium axem volutari ratione non improbabiliter nititur. 11. Omni propria ac instituta lunam carere luce modo Lynceorū Mathematicorum experientis standum, statuimus. 12. Ut autem luna terram luce à sole accepta & repercussa, ita & terra lunam illuminare videatur. 13. Alium locum habitabilem in hoc mundo inveniri præter terram mihi nondum persuadere possum. 14. Vana astrologorum superstitio & horas planetarias & dies ab illis denominatos introduxit. 15. Planetarum motus irregularis non est. 16. Interitum mundi ex astrorum motu situque prædicere velle, absolum est. 17. Quæcunque Astrologi de Thematibus Genethliacis erigendis, ac cælestibus domibus constituendis somniant, vana & superstitiosa sunt.

1. **C**um teste experientia unum idemque visibile objectum à pluribus eodem temporis puncto simul videri possit, & species externa divisibilium objectorum, eadem experientia suadente, indivisibiles esse nequeant; consequens est ut in quocunque aëris puncto tot sint distincta species, quot partes objecti, ad quas ab illo puncto recta duci potest. 2. Falsum est speciem objecti imaginem esse in qua prius visa objectum videatur, vel etiam qua formaliter representet objectum. Si vero dicas esse representationem non physicam sed intentionalem, id est, cognitionem, certe in graviora incidet absurda. 3. Quid igitur est? est qualitas quadam ab objecto producta complens actum, ad sensationem non formaliter sed efficienter concurrens. 4. Licet de potentia absoluta visus possit colorem absentem videre, posse tamen colorem percipere abstracte ab ubicatione mihi probabile non fit. 5. Species intensionis & remissionis capaces esse experientia evincit. 6. Minus valida ratio qua impugnatur identitas lucis & coloris, quod scilicet hinc sequatur omnes colores eosdem esse debere. 7. Si quis assereret corpus opacum per se esse diffusivum tenebrarum & umbrarum tanquam specterum videretur haud citra absurditatem nugari. 8. Quod oculorum pupula in aliis minor in aliis major appareat, non tam pupillæ constitutioni, quam sensibilitati propter variam araneæ indolem adscribendum videtur. 9. Certum jam esse debet quod in nulla oculi parte visio fieri possit præterquam in tunica retina; quia tamen in hac tanquam obscuræ cameræ pariete rerum imagines inversa videntur quæri solet qua ratio quod etiam res ipsa inversa non videatur, nos salvo aliorum iudicio, putamus causam inde desumendam quod tota visio in retina non absolvarur. 10. Quod duobus oculis res non gemina sed simplex videatur in concursu nervorum rejiciendum non esse experientia luculenter testatum fecit. Causa videtur axium utriusque oculi communis situs in eodem plano horoptere. Si enim non in eodem horoptere sed intra horopterem videatur res quacunque visibilis gemina videtur. 11. Efficere ut instar montis vel arborum homines videamur

mus absque ullius instrumenti aut speculi beneficio. Probl. 12. Eodem modo ut immotum ad immotum accessisse videatur. 13. Vtrum uno oculo clauso accuratior existat visio, utrum vero duobus quari potest, nos adhibita distinctione respondebimus.

EX STATICA.

1. **E**Xperientia aliorum nos docet falsum esse, quod graviora citius deorsum quam leviora ferantur corpora; qua si vera sit rationes hujus inquirenda sunt. 2. Impuritatem Elementi pondere demonstrare. probl. 3. Aer per respirationem attractus ad pondus exigi potest. 4. Frigoris vehementia pondere explorari etidem potest. 5. Hominis vires pondere explorare. probl. 6. Figuram orbicularem angulari capaciorem esse pondere ostendi potest. 7. Et hujus beneficio de hominis valetudine iudicium fieri posse Medici, ut puto, haud negabunt.

EX ETHICA.

1. **S**ummum bonum hujus vitae quod lumine & natura viribus consequimur, quod recte omnino ab Aristotele in Operatione constituitur, summo bono Theologico supernaturali non est opponendum sed supponendum & subordinandum. 2. Haud igitur ea qua ex residuo lumine recte docuerunt Ethnici de virtutibus dediscenda, sed ad ulteriorem perfectionem à Christiano qua tali ordinanda sunt. 3. Philosophus qua talis in summo Aristotelis bono subsistit, quia ex ratione tantum philosophatur. At qua Christianus & Theologus conatur plus ultra. 4. Summum bonum quoad essentiam etiam Christi à sapiente quando vel in Phalaridis tauro torretur, separari nequit. 5. Affectus omnes Stoici non condemnant. 6. Conscientia erronea quod fit (puta si quis malum non agat, putet tamen se malum agere) peccatum est, juxta illud Spiritus S. quicquid ex fide non fit peccatum est. 7. Actiones, qua mixta vocantur, spontaneis recte annumerantur. 8. Affectus ut & Virtutes in Appetitu sensitivo stabulantur. 8. Actiones, quas in-

diffe-

differentes Scholaſtici vocant, V. C. digitum aut feſtucam tollere non ſemper indifferentes ſunt. 9. Virtutes qui cum Galeno temperamentum corporis ſequi ſtatuunt, cum Sabinis, quod volunt, ſomniant. 9. Omnis Virtus in quadam mediocritate (non indiviſibili medio) conſiſtit, etiam ipſa Pietas, & Juſtitia. 10. Quæri ſolet an dari poſſit quadam generoſa aſſuetudine, nos id negamus. 11. Temperantiam ſpecialeſ virtutes qui negant abjeſta re mania verborum ſimulachra captant. 12. In Juſtitia diſtributiva Geometrica proportio ſi non ſervetur injuſtitia erit.

E X O E C O N O M I C A.

I. R Ecce Iſto ſervitus dicitur conſtitutio juris gentium, qua quis dominio alieno contra naturam ſubjicitur. Nec tamen male diſputat Ariſtoteles ſervos natura dari. 2. Nobilitas, qua ſegmentum nobis non eſt, quo antiquior eo præſtantior cenſeri jure debet. Si quis tamen à Majorum ſuorum virtute deſciſcat Nobilis, niſi titulo tenus, non erit. 3. Vere dixit Ariſtoteles hominem ſua natura ſocietatem appetere; licet interim hoc naturale deſiderium indigentia ſenſu hodie exacui negare nolim. 4. Cælibatum vivere omnem temeritatem ſuperat. 5. Virginitatis ſtatum conjugali omnino aut absolute præſtantiorem eſſe negamus. 6. Ad matrimonium contrahendum parentum conſenſus ut neceſſarius omnino eſt, ita idem ratione ut temperetur æquitas poſtulat. 7. Polygamia ſucceſſiva licita ut eſt, ita ſimultanea omnino improbanda. 8. Vxor ut in Mariti familiam tranſit, ita & in ejus poteſtatem, qua non atrocitate ſed humanitate circumſcripta, concedit.

E X P O L I T I C A.

I. I N ſtatu primævo num ordo hic Politicus locum habiturus fu- iſſet diſputari ſolet. Verum ego, ingenuè ut loquar, pro affirmativa ſententia nondum ſatis validam vidi rationem. 2. At pro vita præſentis conditione Politicum hunc Rerumpubl. ordinem

ut absolute necessarium propugno; imo ut legitimum, etiam à Deo institutum, quicquid Anabaptistarum furor contra clamitet. 3. Imperium cum sit quasi anima Societatis Politica, ejusque quasi spiritus, quem tot millia trahunt (ut inquit Seneca) non potest alius ejus & Imperantis finis esse, quam qui ipsius Societatis scil. PUBLICA SALUS. 4. Non igitur audiendi Gnatones illi Politici, qui omnia natura prapostera legibus ire jubent, dum commodum Regentis Imperii finem asserunt, ac omnia Principis esse clamitant; nisi hoc posterius de Imperio haudquaquam dominio intelligatur. 5. Qua de Clericorum exemptionibus Pontificii D. D. nugantur, ac si illa juris essent divini, falsissima sunt, & periculi plena. continent certe arcana dominationis Antichristi Romani. 6. In Monarchico Imperio, de cujus Ratione Imperantis unitas est, omnino adstringitur ad bene justeque imperandum Monarcha; Hoc tamen ne vel hilum summa ipsius potestati detrahit, qua illibata ipsi servatur, dummodo imperitandi ratio haudquaquam circumscribatur aut limitetur. 7. Licet communiter Stipendia Ministrorum, Professorum &c. non ditare sed alere dicantur; ipsa tamen aequitas id postulare videtur, ut & talia sint qua ad honorem faciant. 8. Laudabili sane instituto & aequissima ratione tum doctis tum discipulis varia privilegia & immunitates conceduntur leg. famos. auth. hab. C. ne fil. pro patr. 9. Peregrinatio ab eo, qui oneri par est, verum in finem suscepta utilis est, qua alias plus incommodi quam emolumenti adferet. 10. Firmissimum Reipubl. fulcrum ut vera Religio est, ita Papistica ac Lojolitica Reip. maxime perniosa existit, cum non tantum bonos cives facere non possit, sed & malos faciat. 11. Sic suppliciorum gradus instituendi sunt varii, ut nemo perire possit, nisi quem perire etiam intersit pereuntis, ut eleganter non nemo loquitur. 12. Propter humani ingenii perversionem & imperfectionem in bene constituta Reipubl. perpetuam judicandi normam leges habere convenit ad quas pœnarum & premiorum exigatur distributio. 13. An prædecessoris sui consiliarios successor removeere debeat, quaritur, nos sub distinctione respondendum judicamus. 14. Inconveniens non est ut mortui sub liberiori aère extra urbem locis ad id peculi-
ariter

3.
ariter destinatis sepeliantur; quicquid superstitiose vana hominum ratio in contrarium etiam ganniat. 15. Bellum quod Christianis licitum, iustum censetur si publica auctoritate, legitimo modo, iustisque de causis suscipiatur. 16. In Ephorum Reip. potestate situm esse Tyrannum regno exuere, cum jam sua Majestatis & potestatis homicida extiterit, qui negant num humanum quid spirent dubitari potest.

EX OCCULTA seu MYSTICA VETERUM PHILOSOPHIA.

1. **F**levi nequit ut non putata vites infinitum seu unum cognoscant. 2. Non putata vitis nunquam sedet. Lecti Stragula remedium habet tyram & cantum. 3. Arbor mitis, quae respicit infinitum, nec violanda nec cadenda est. 4. Cauda nigra dextra non est jungenda. 5. In angustum annulum digitus non est inferendus. 6. Corona non est decerpenda. 7. Elixum non est assandum. 8. Neque sal neque statera intrant viam publicam. 9. Hirundo domi suscipienda non est. 10. Ignis est proxima causa gladii. 11. Farina habet infinitum & ipsam stateram. 12. Nudis pedibus, non sine farina sacrificandum. 13. Sanguis humanus ubi sparsus locus lapidibus obruendus est. 14. Terra tangenda est cum tonat. 15. Per diverticula incedendum. 16. Templum ex itinere praeter propositum non est ingrediendum. 17. Speculum non inspicere ad lucernam debemus. 18. Cor non est edendum. 19. Olla vestigium in cinere confundendum est. 20. A Fabis Vir prudens abstinet. Hoc si de suffragiis, vel in tempestriva venere intelligatur satis sibi constat, si vero Physice explicandum sit, cavenda omnis omnino superstitio erit.

ERRATA graviora sic corrigenda.

Th. 5. lin. 9. dele &. In introd. ad th. Physic. ante 1. th. lin. 3. lege exasciata. th. 5. lin. 16. leg. verum &. Mathem. th. 2. l. 3. l. leg. ni. l. 42. dele te. l. 48. dele sed. th. 9. l. 13. l. est. Polit. thes. 6. l. 73 l. consulamus. Corol. ex Phyl. s. 4. pro ista. l. caelestem. Metaph. Coroll. s. 5. l. 6. l. universalitatis. Corol. Cosmogr. s. 5. lin. 1. pro et. l. etiam. Reliqua tu B. Lector facile auferes.

Fausa Acclamatio

Ad

D. JOHANNEM BERTLINGIUM

Jam jam Artium ac Philosophiæ laurea
coronandum.

Uamvis Aonidum statui vernantia Tempe,
Atque tuas raro visere Cirrha domos;
Haut tamen argutas fas conticuisse Camœnas,
Dum Sophiæ cellos scandis ad usque thronos.
Sed licet aut vario plausum tollente Poëta,
Aut reticente, tamen numina cuncta favent.
Totæ BERTLINGUM resonant Aganippidos undæ,
Personat hunc cantu Pegasidumque chorus.
Præses & ipse chori, cinctus radiante capillo,
Pestine Parrhasiam tentat Apollo lyram.
Quid leviora loquor? viridantem Cynthius offert,
Quæ tua, BERTLINGI, tempora laurus obit.
Non heic ambitio est, emendicatio nulla,
Vel prece vel precio nec Tibi partus honos.
Dudum Te titulo cecini dignumque tiara,
Doctrina titulos anticipante tuos.
Sint alii longa spectandi veste magistri,
Barba quibus mentum sesquipedalis obit:
Grande superciliis, & opaca fronte minentur:
Non tuus umbrato tegmine candor eget.
Plenos Socratico latices de fonte petisti,
Puraque Stagira flumina pota Tibi.
Secta Sophistarum scriptis inimica verustis,
Barbara Philosophum nec tibi turba placet.
Crantora, Chrysippumque, & nomina magna Sophorum
Subsequere, & nomen Fama loquetur anus.

Scriptum Groninga à Tuo

GUILIELMO SNETLAGIO.